

2 cercuri vicioase in domeniul fiscal-bugetar

Ionut Dumitru

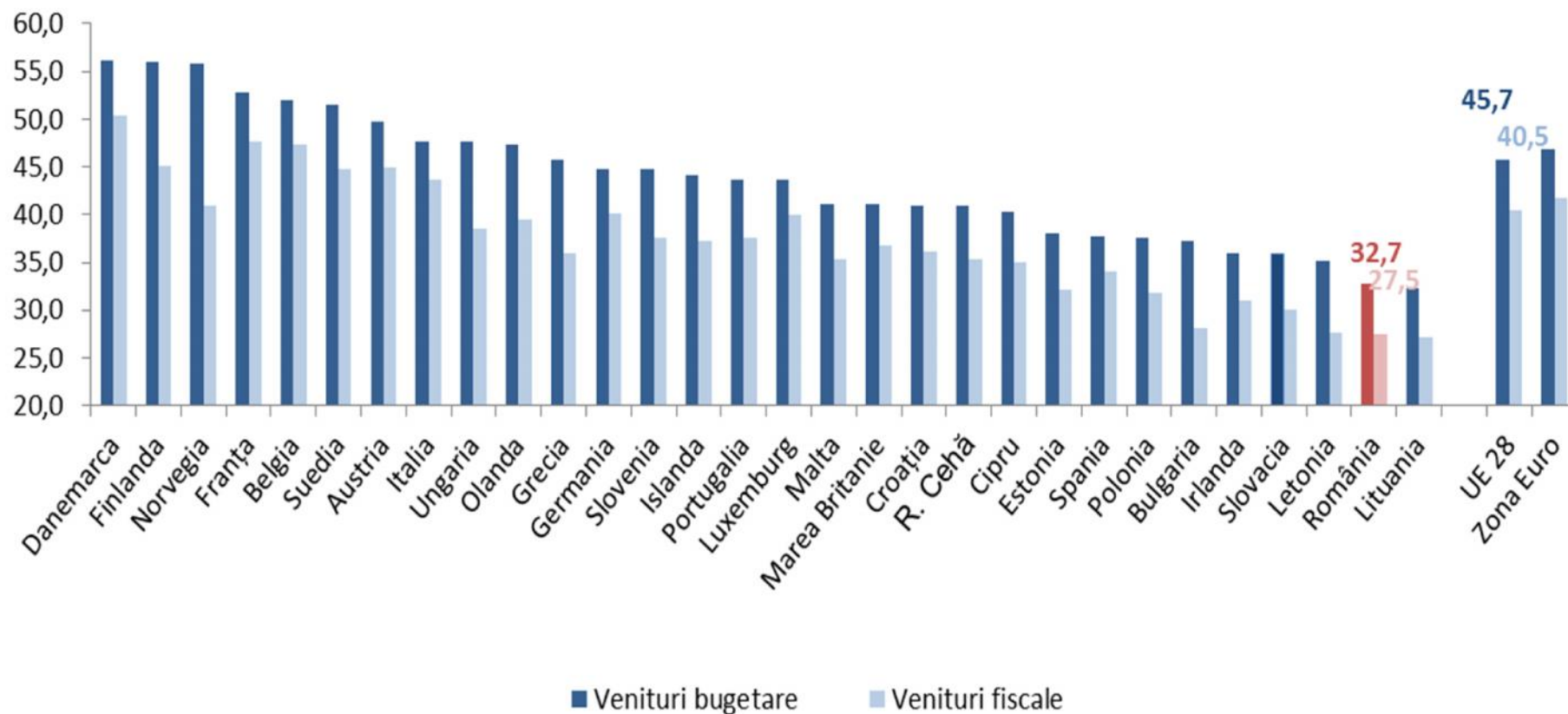
Presedintele Consiliului Fiscal, Profesor ASE Bucuresti,
Economist-sef, Raiffeisen Bank Romania

Iulie 2014

I. Cercul vicios al economiei neobservate

Venituri bugetare mici dupa standarde europene

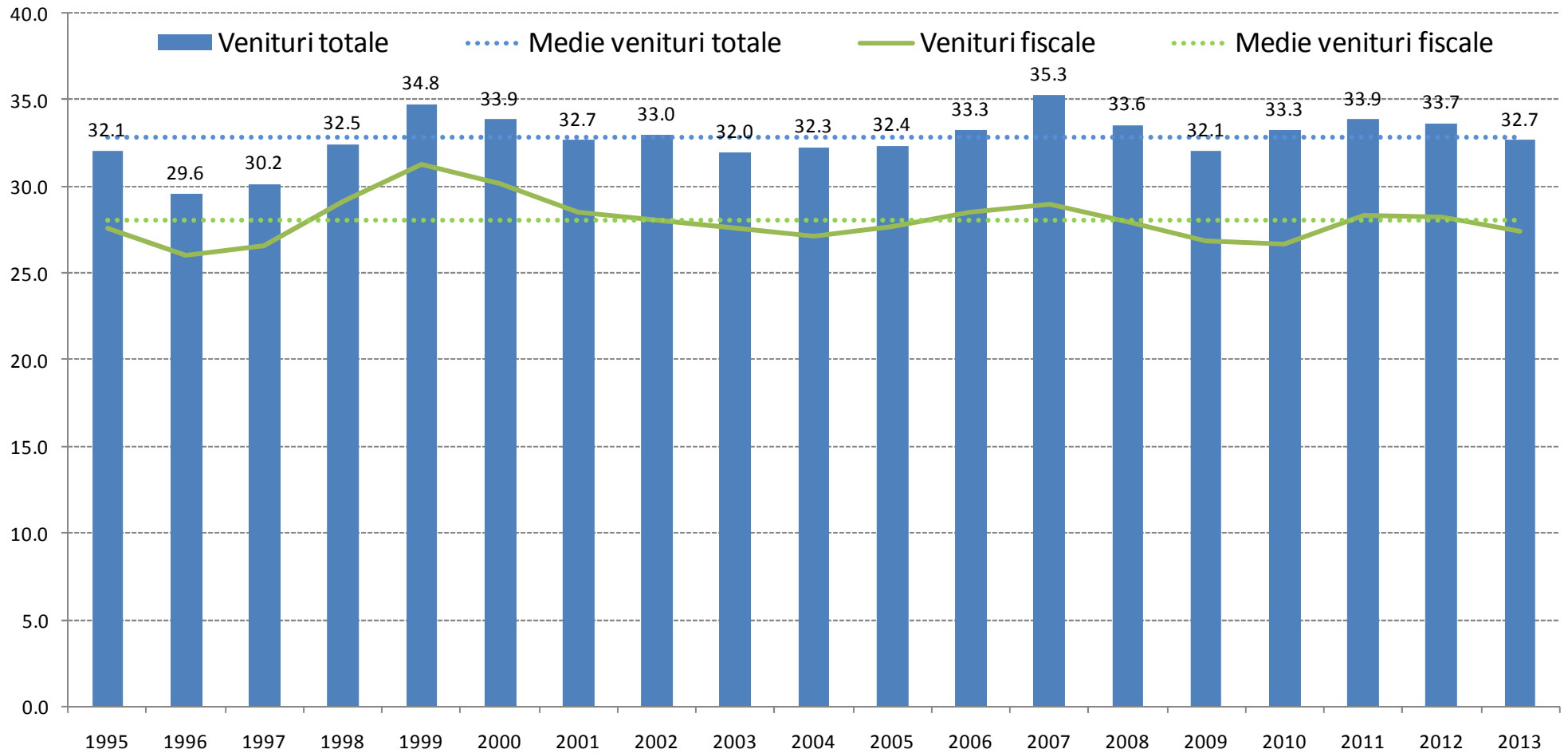
Veniturile bugetare si venituri fiscale (% din PIB, ESA95, 2013)

Sursa: EUROSTAT

Venituri bugetare mici si relativ constante in timp

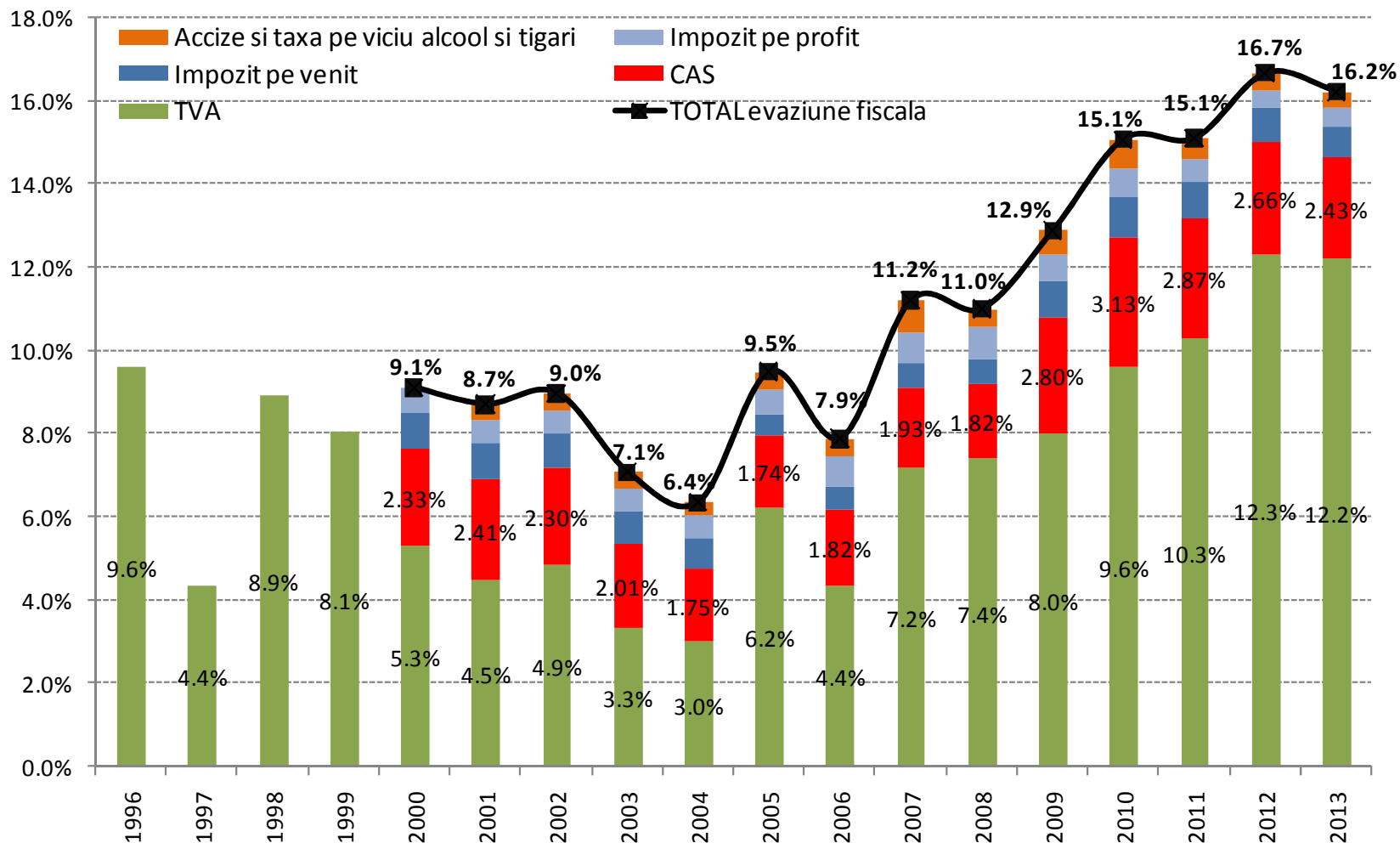
Veniturile bugetare (% din PIB, ESA95, 2013)

Sursa: EUROSTAT

Evaziune fiscala foarte mare

Evaziunea fiscala (% din PIB)

Sursa: Calcule Consiliul fiscal pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Top evaziune fiscala la TVA pe coduri CAEN (2012)

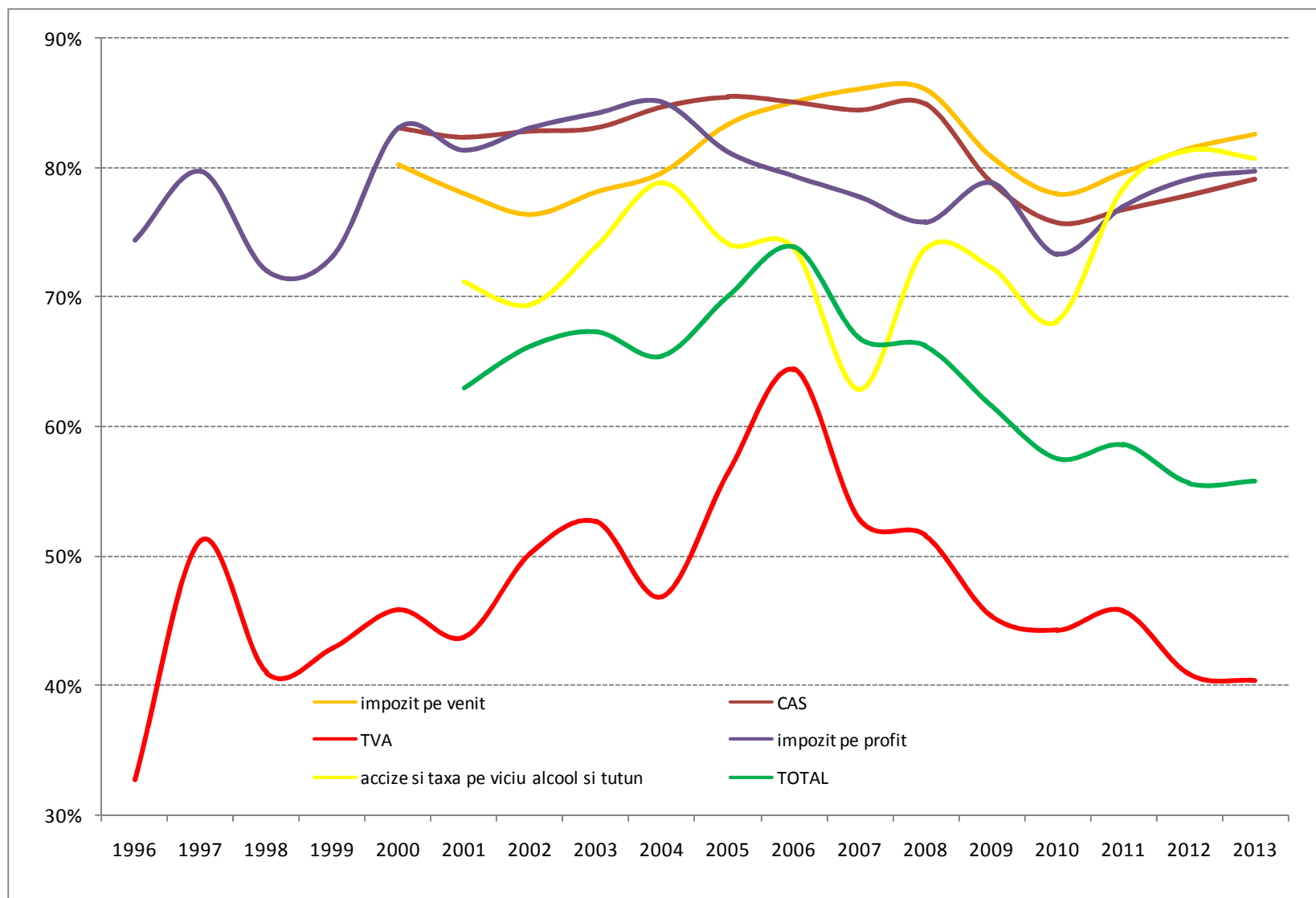
mn RON

72399.24 TOTAL

9,921	Industria alimentară
6,301	Agricultură, vânătoare și servicii conexe
4,102	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat
2,989	Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute prin prelucrarea țițeiului
2,805	Industria metalurgică
2,429	Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
2,174	Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.
2,051	Învățământ
1,963	Fabricarea produselor din tutun
1,928	Telecomunicații
1,896	Fabricarea băuturilor
1,892	Fabricarea substanțelor și a produselor chimice
1,813	Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice
1,622	Intermedieri financiare, cu excepția activităților de asigurări și ale fondurilor de pensii
1,317	Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice
1,311	Fabricarea echipamentelor electrice
1,309	Fabricarea produselor textile
1,262	Activități juridice și de contabilitate
1,243	Transporturi terestre și transporturi prin conducte
1,184	Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații
1,076	Activități referitoare la sănătatea umană
932	Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice
876	Activități de servicii în tehnologia informației
844	Lucrări speciale de construcții
834	Lucrări de geniu civil
775	Fabricarea altor produse din minerale nemetalice
698	Activități de editare
649	Restaurante și alte activități de servicii de alimentație
632	Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor
580	Comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor
564	Pescuit și acvacultură
554	Silvicultură și exploatare forestieră
501	Extracția minereurilor metalifere

Sursa: Calcule Consiliul fiscal pe baza datelor Institutului Național de Statistică

Grad de colectare a veniturilor bugetare foarte scazut

Sursa: Calcule Consiliul fiscal pe baza datelor Institutului Național de Statistică

World Bank Doing Business Report – Clasament (din 189 tari)

	Ease of Doing Business	Starting a Business	Dealing with Construction Permits	Getting Electricity				Registering Property	Getting Credit	Protecting Investors	Paying Taxes	Trading Across Borders	Enforcing Contracts	Resolving Insolvency			
	Rank	Rank	Rank	Procedures (number)	Time (days)	Cost (% of income per capita)	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Rank	Time (years)	Cost (% of estate)	Recovery rate (cents on the dollar)	Rank
United States	4	20	34	4	60	16	13	25	3	6	64	22	11	1.5	7	81.5	17
Germany	21	111	12	3	17	47	3	81	28	98	89	14	5	1.2	8	82.9	13
Poland	45	116	88	6	161	205	137	54	3	52	113	49	55	3.0	15	54.8	37
Slovak Republic	49	108	53	5	158	11	65	11	42	115	102	108	65	4.0	18	54.1	38
Hungary	54	59	47	5	252	116	112	45	55	128	124	70	15	2.0	14.5	38.3	70
Bulgaria	58	65	118	6	130	320	135	62	28	52	81	79	79	3.3	9	32.6	92
Romania	73	60	136	7	223	534	174	70	13	52	134	76	53	3.3	10.5	30.0	99
Czech Republic	75	146	86	6	279	179	146	37	55	98	122	68	75	2.1	17	65.0	29

Source: World Bank Doing Business 2013-2014 Report

World Economic Forum World Competitiveness Report – Clasament (din 148 tari)

	Romania	Bugaria	Czech Rep	Hungary	Poland
1.11 Efficiency of legal framework in challenging regs., 1-7 (best)	128	122	126	138	111
1.10 Efficiency of legal framework in settling disputes, 1-7 (best)	128	125	115	113	119
1.04 Public trust in politicians, 1-7 (best)	141	97	146	129	100
1.07 Favoritism in decisions of government officials, 1-7 (best)	137	117	123	116	65
1.08 Wastefulness of government spending, 1-7 (best)	134	86	53	110	93
1.09 Burden of government regulation, 1-7 (best)	127	105	135	140	133
2.02 Quality of roads, 1-7 (best)	145	112	81	73	105
2.05 Quality of air transport infrastructure, 1-7 (best)	119	83	21	101	103
6.09 Prevalence of trade barriers, 1-7 (best)	128	123	68	43	89
1.20 Protection of minority shareholders' interests, 1-7 (best)	128	99	83	80	93
7.07 Reliance on professional management, 1-7 (best)	131	112	62	114	79
1.19 Efficacy of corporate boards, 1-7 (best)	126	127	88	120	95
7.01 Cooperation in labor-employer relations, 1-7 (best)	139	99	74	83	88
5.08 Extent of staff training, 1-7 (best)	134	127	68	108	75
1.17 Ethical behavior of firms, 1-7 (best)	139	110	109	92	59
2.04 Quality of port infrastructure, 1-7 (best)	123	85	61	84	97
7.05 Effect of taxation on incentives to work, 1-7 (best)	146	109	133	132	105
6.04 Effect of taxation on incentives to invest, 1-7 (best)	136	103	132	135	116
7.08 Country capacity to retain talent, 1-7 (best)	138	142	109	126	119
7.09 Country capacity to attract talent, 1-7 (best)	132	144	87	115	121
1.B. Private institutions, 1-7 (best)	127	94	93	89	60
2.A. Transport infrastructure, 1-7 (best)	122	97	49	71	92

Source: The Global Competitiveness report, World Economic Forum, 2013-2014

World Bank Doing Business Report – Plata impozitelor, Clasament (din 189 tari)

	Rank	Payments (number per year)	Time (hours per year)	Profit tax (%)	Labor tax and contributions (%)	Other taxes (%)	Total tax rate (% profit)
Ireland	6	9	80	12.3	12.1	1.3	25.7
Estonia	32	7	81	8.1	39.4	2	49.4
Latvia	49	7	264	4.9	27.3	3.7	35.9
Slovenia	54	11	260	12.9	18.2	1.4	32.5
Lithuania	56	11	175	6	35.2	1.9	43.1
<i>United States</i>	64	11	175	27.9	9.9	8.4	46.3
Bulgaria	81	13	454	4.9	20.2	2.6	27.7
<i>Germany</i>	89	9	218	23	21.8	4.6	49.4
Slovak Republic	102	20	207	7	39.6	0.6	47.2
Poland	113	18	286	14.1	26	1.5	41.6
Czech Republic	122	8	413	7.7	38.4	2	48.1
Hungary	124	12	277	11.6	34.6	3.5	49.7
Kyrgyz Republic	127	51	210	6.2	19.5	7.7	33.4
Sierra Leone	128	33	353	18.2	11.3	2.9	32.4
Mozambique	129	37	230	30.9	4.5	2.1	37.5
Yemen, Rep.	129	44	248	20.1	11.3	1.4	32.7
Belarus	133	10	319	13.4	39	1.5	54
Romania	134	39	200	10.3	31.5	1.1	42.9
<i>Europe & Central Asia</i>	..	26	246	9	22.6	7	38.7
<i>OECD high income</i>	..	12	175	16.1	23.1	2	41.3

Source: World Bank Doing Business 2013-2014 Report

Bulgaria

Tax or mandatory contribution	Payments (number)	Notes on Payments	Total tax rate (% profit)
Social security contributions	1	online filing	20.2
Corporate income tax	1	online filing	4.9
Fees for municipal services (garbage collection fee) - Sofia	4		0.9
Stamp duty on property transfer	1		0.9
Vignette	1		0.4
Real estate tax on the land and building	1		0.3
Vehicle tax	1		0.1
Fuel tax	1		..
Value added tax (VAT)	1	online filing	..
Final/one-off tax on certain expenses	1	online filing	..
Totals:	13		27.7

Romania

Tax or mandatory contribution	Payments (number)	Notes on Payments	Total tax rate (% profit)
Social security contributions	12		23.5
Corporate income tax	4		10.3
Health insurance contributions	0	paid jointly	5.9
Medical leave	0	paid jointly	1
Building tax	2		1
Unemployment contribution	0	paid jointly	0.6
Accident risk fund	0	paid jointly	0.4
Guarantee fund	0	paid jointly	0.3
Vehicle tax	2		0.1
Firm tax	2		0
Urbanism tax	1		0
Land tax	2		0
Value added tax (VAT)	12		..
Environmental taxes	1		..
Fuel tax	1		..
Stamp duty on contracts	0		..
Totals:	39		42.9

Czech Republic

Tax or mandatory contribution	Payments (number)	Notes on Payments	Total tax rate (% profit)
Social security contributions	1	online filing	24.3
Health Insurance	1	online filing	10.2
Corporate income tax	1	online filing	7.7
Sickness insurance	0	paid jointly	2.6
Property transfer tax	1		1.8
Unemployment contribution	0	paid jointly	1.4
Road tax	1	online filing	0.1
Real estate tax	1		0
Value added tax (VAT)	1	online filing	..
Fuel tax	1		..
Totals:	8		48.1

Hungary

Tax or mandatory contribution	Payments (number)	Notes on Payments	Total tax rate (% profit)
Social tax	1	online filing	30.5
Local business tax	1	online filing	5.9
Corporate income tax	1	online filing	5.8
Rehabilitation contribution	1	online filing	2.4
Training contribution	0	paid jointly	1.7
Special tax	1	online filing	1.4
Property tax	1	online filing	0.9
R&D Tax	1	online filing	0.9
Land tax	1	online filing	0.2
Vehicle tax	1	online filing	0.2
Fuel tax	1		..
Value added tax (VAT)	1	online filing	..
Environmental tax	1		..
Totals:	12		49.7

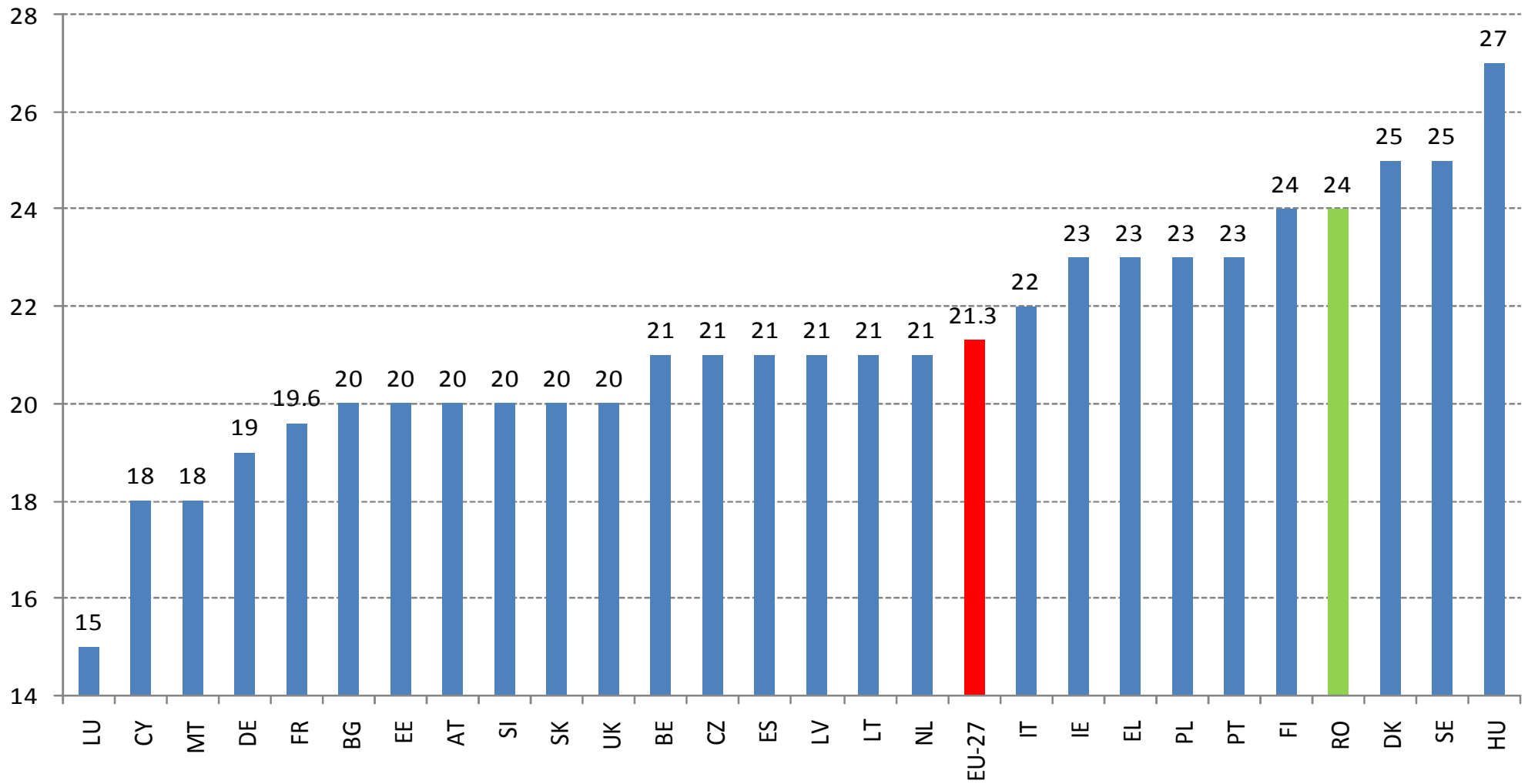
Poland

Tax or mandatory contribution	Payments (number)	Notes on Payments	Total tax rate (% profit)
Social security contributions	1	online filing	18.9
Corporate income tax	1	online filing	14.1
National disabled fund	0	paid jointly	4.2
Labor fund	0	paid jointly	2.8
Property tax	1		1.4
Guaranteed employees' fund	0	paid jointly	0.1
Transport tax	2		0.1
Fuel tax	1		..
Value added tax (VAT)	12		..
Totals:	18		41.6

Slovak Republic

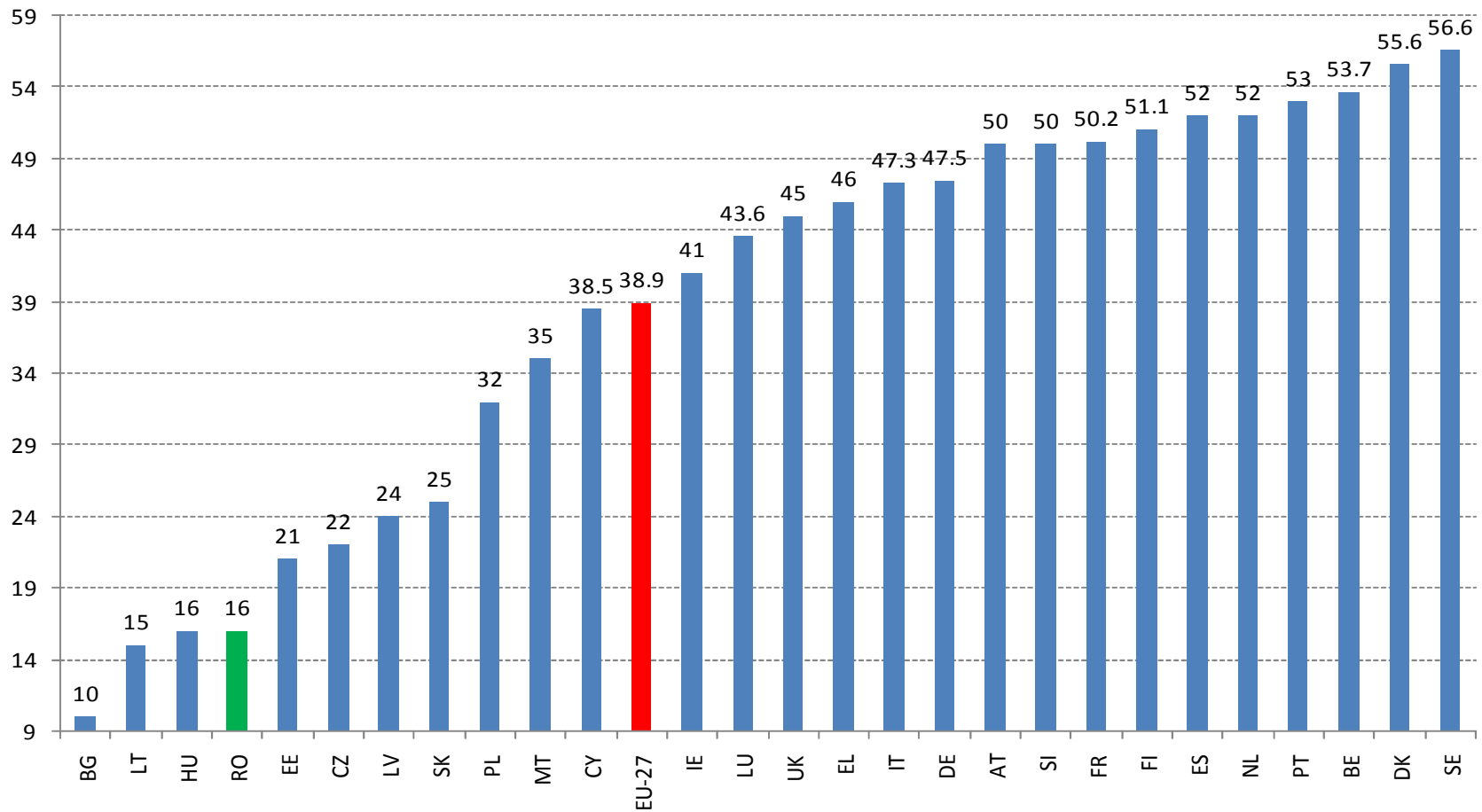
Tax or mandatory contribution	Payments (number)	Notes on Payments	Total tax rate (% profit)
Social security contributions	1	online filing	39.6
Corporate income tax	1		7
Tax on interest	0		0.5
Property tax	4		0.4
Motor vehicle tax	1		0.2
Fuel tax	1		..
Value added tax (VAT)	12		..
Totals:	20		47.2

Rata TVA

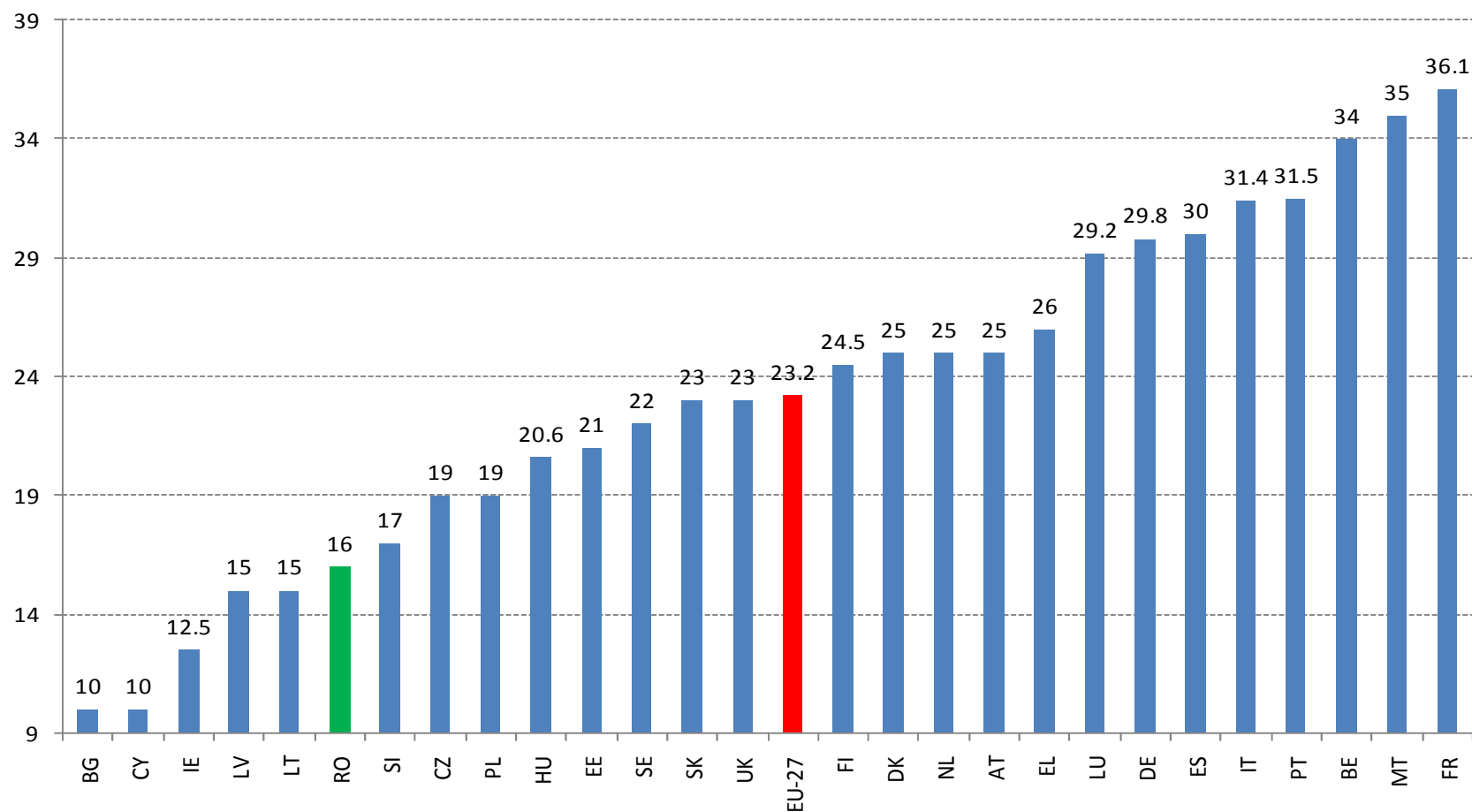
Sursa: Comisia Europeana

Rate de impozitare a veniturului – limite superioare

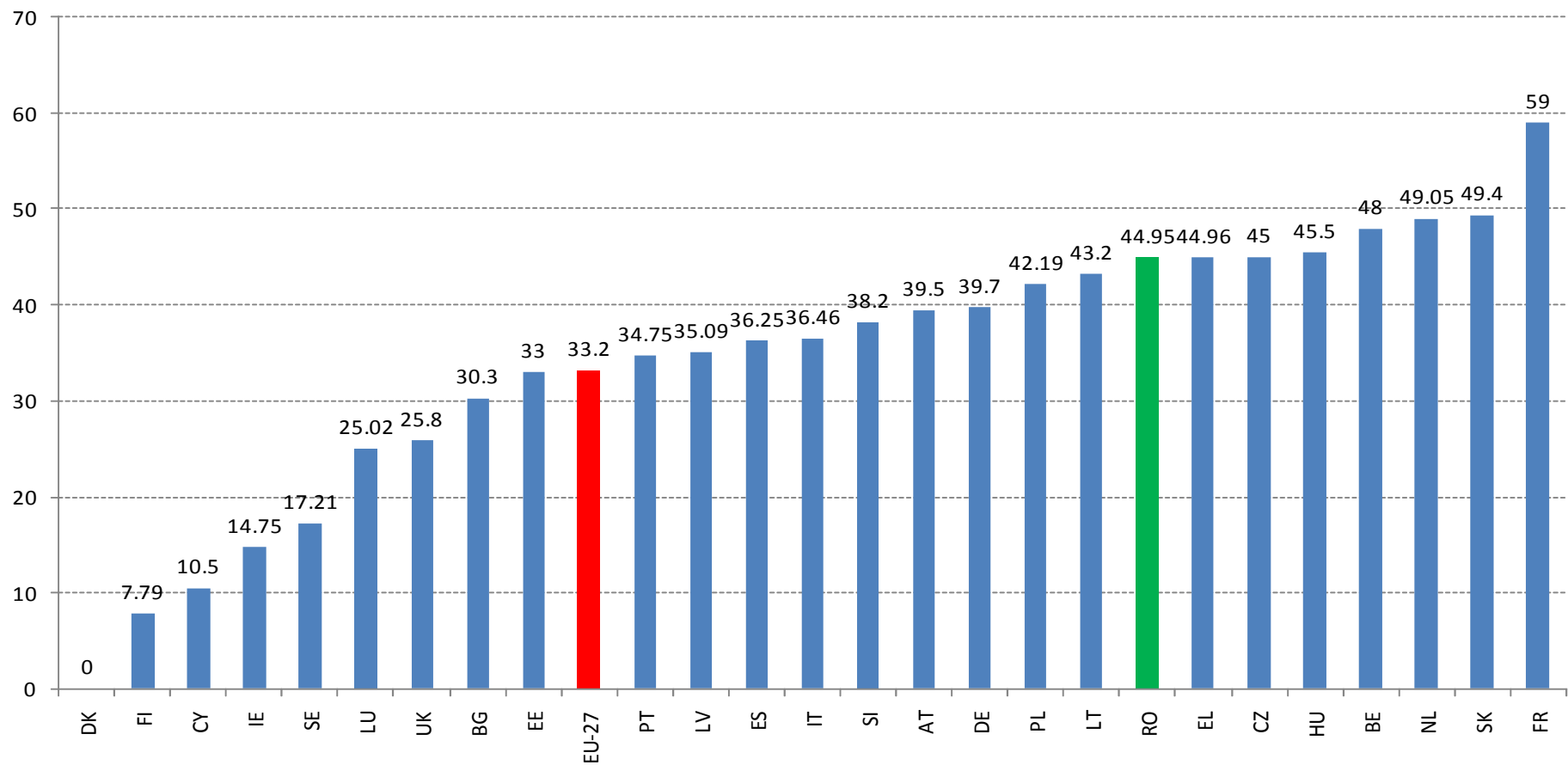
Sursa: Comisia Europeana

Rate legale de taxare a profitului companiilor

Sursa: Comisia Europeana

Contributiile pentru asigurari sociale

Sursa: Comisia Europeana

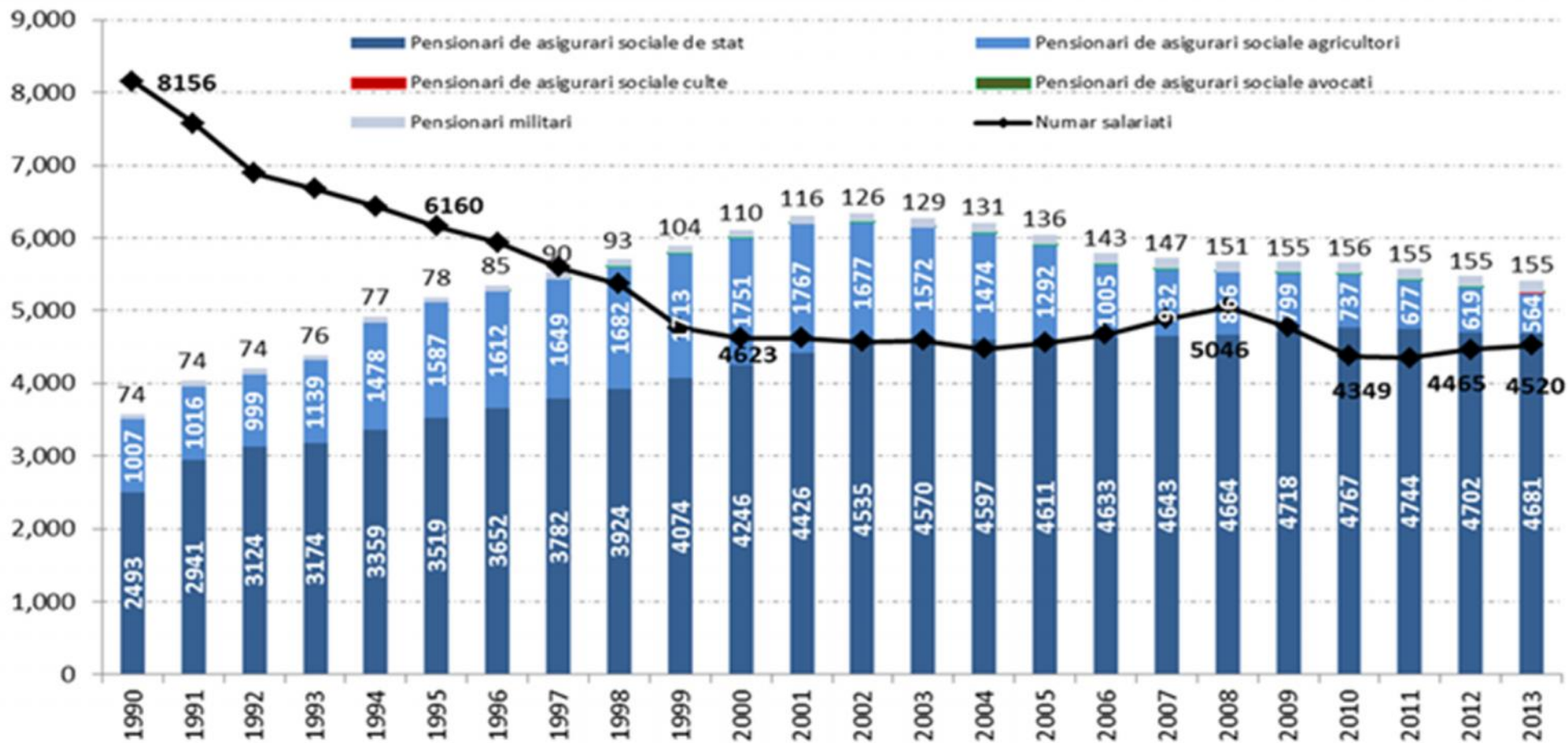
Solutii de spargere a cercului vicios

- Toleranta zero la evaziunea fiscala;
- Restructurarea ANAF;
- Reducerea birocratiei si costurilor de conformare la plata taxelor;
- Transparentizarea totala a cheltuielilor bugetare pentru stimularea conformarii voluntare

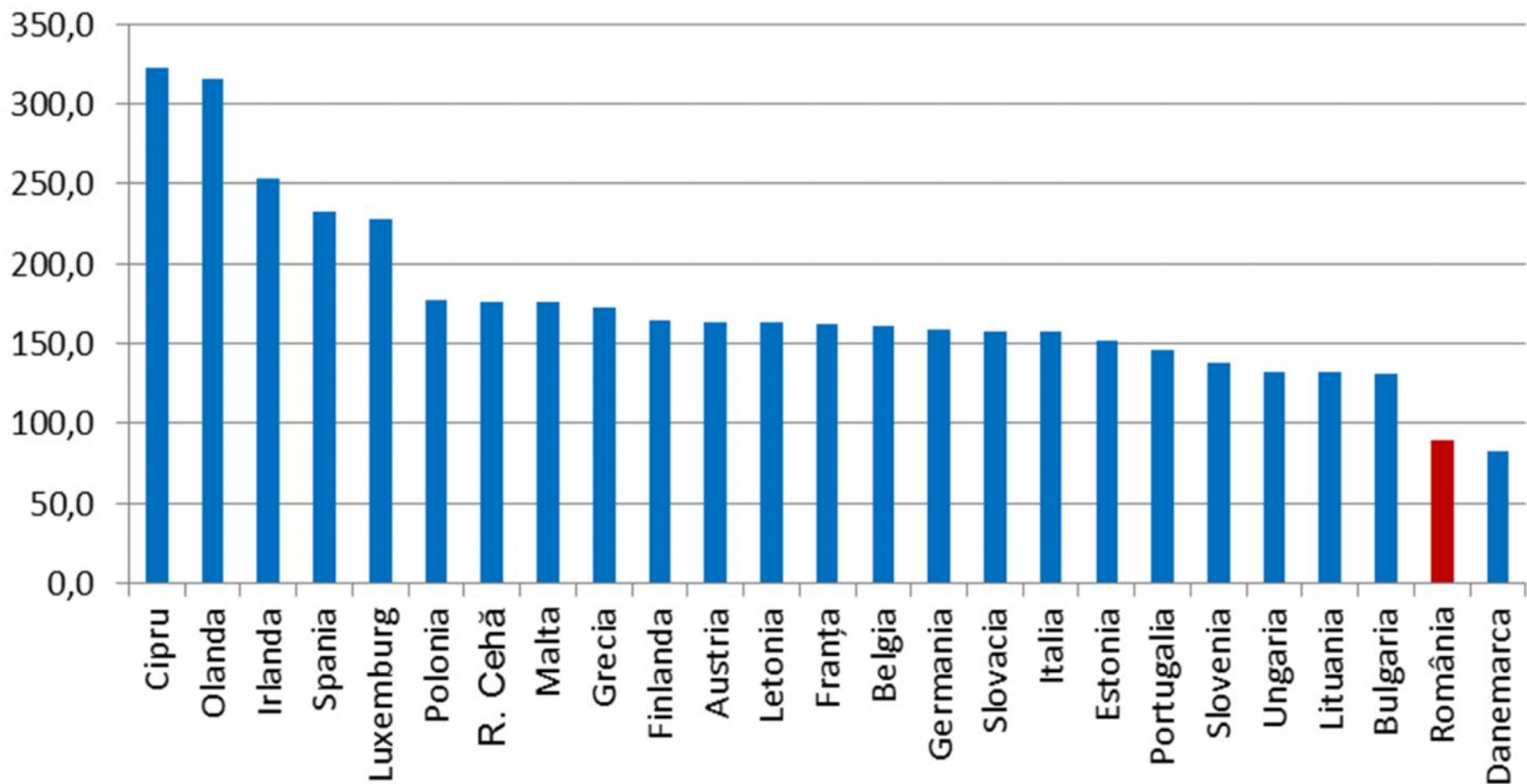

***II. Cercul vicios al raportului scazut
contributori/beneficiari in sistemele de
asigurari sociale***

Evolutia numarului de pensionari vs. numarul de salariatii

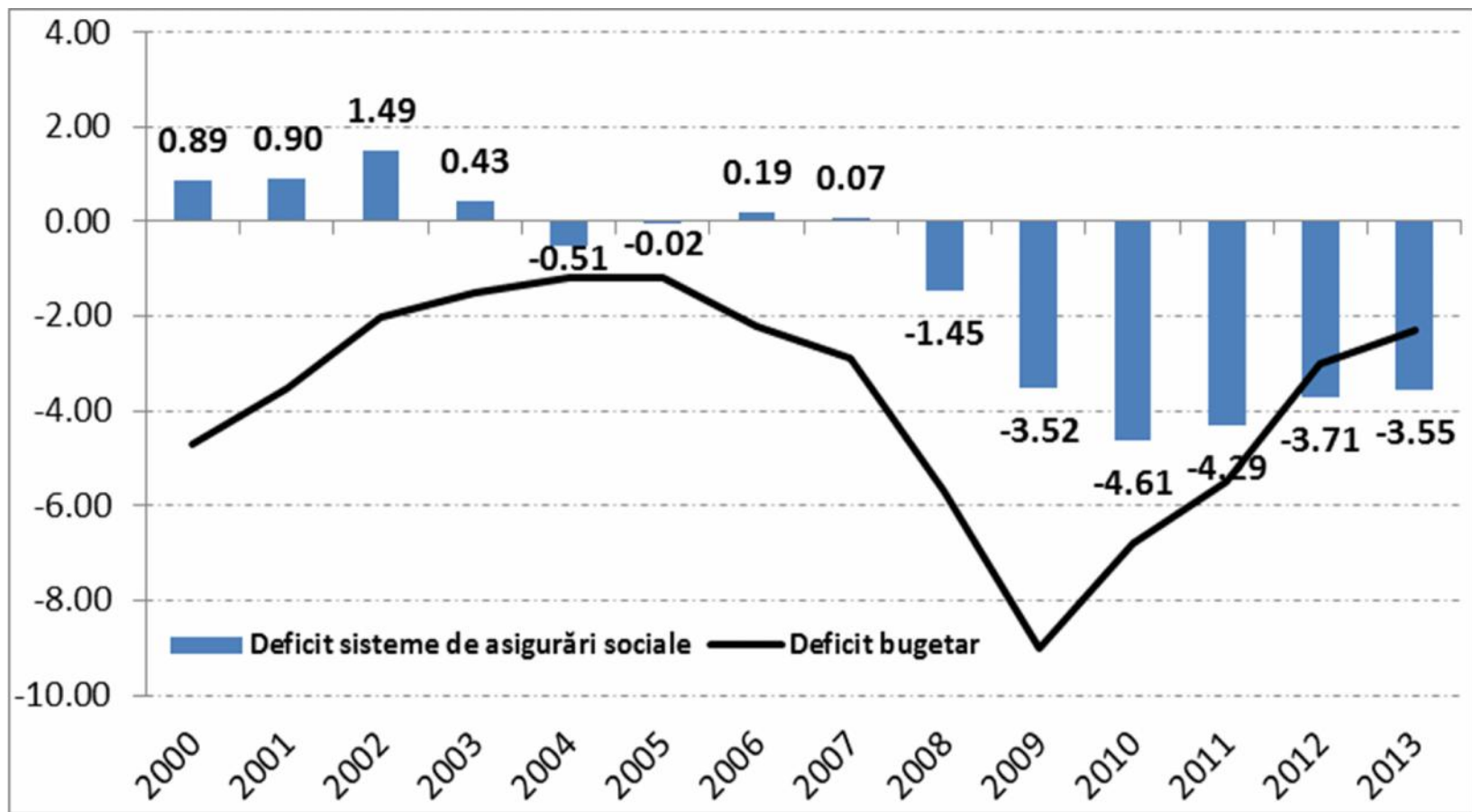

Numarul de contributori la sistemul public de pensii care revin la 100 de pensionari în țările din UE

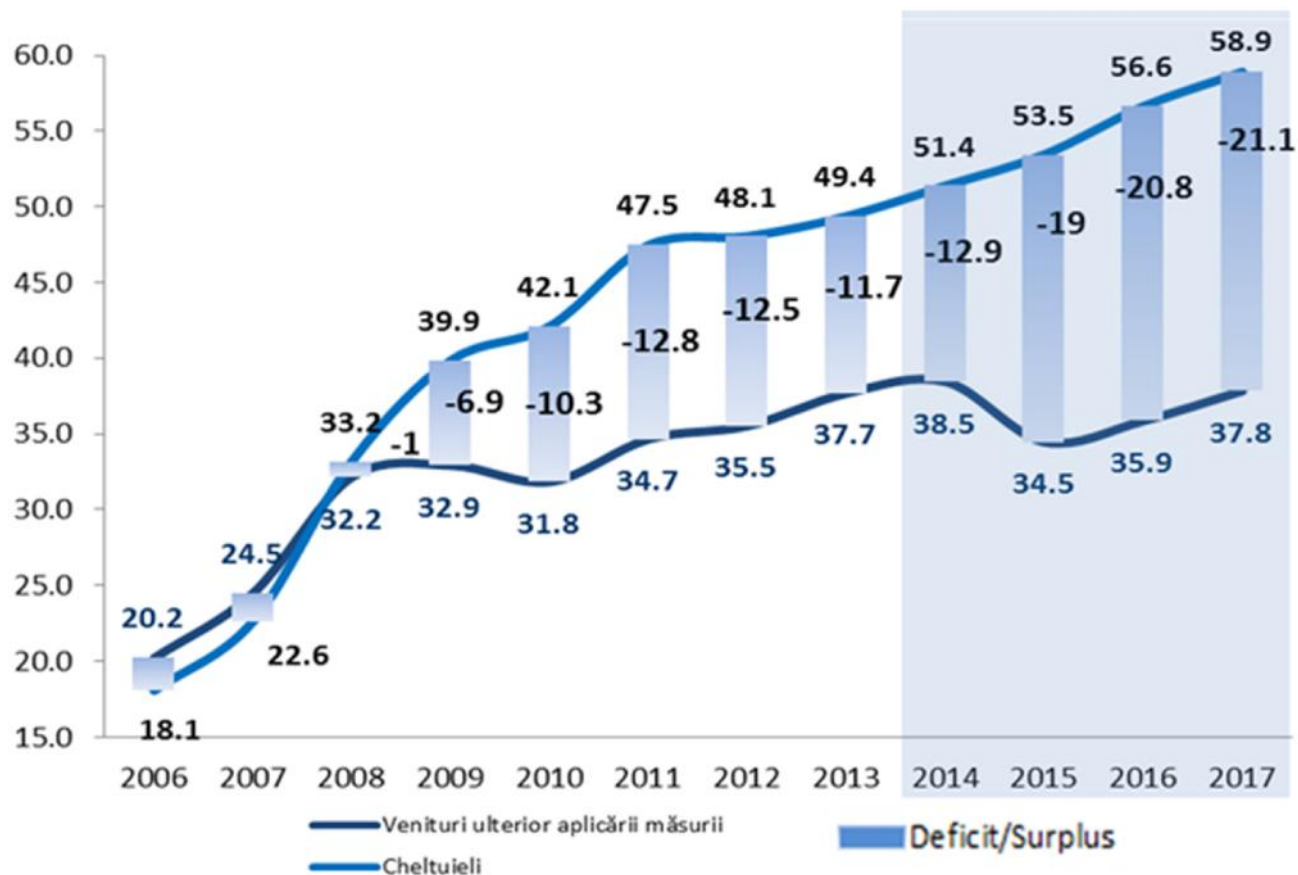
Sursa: Comisia Europeana

Deficitul bugetelor de asigurari sociale (pensii, somaj si sanatate) si deficitul bugetar total – ESA95 (% din PIB)

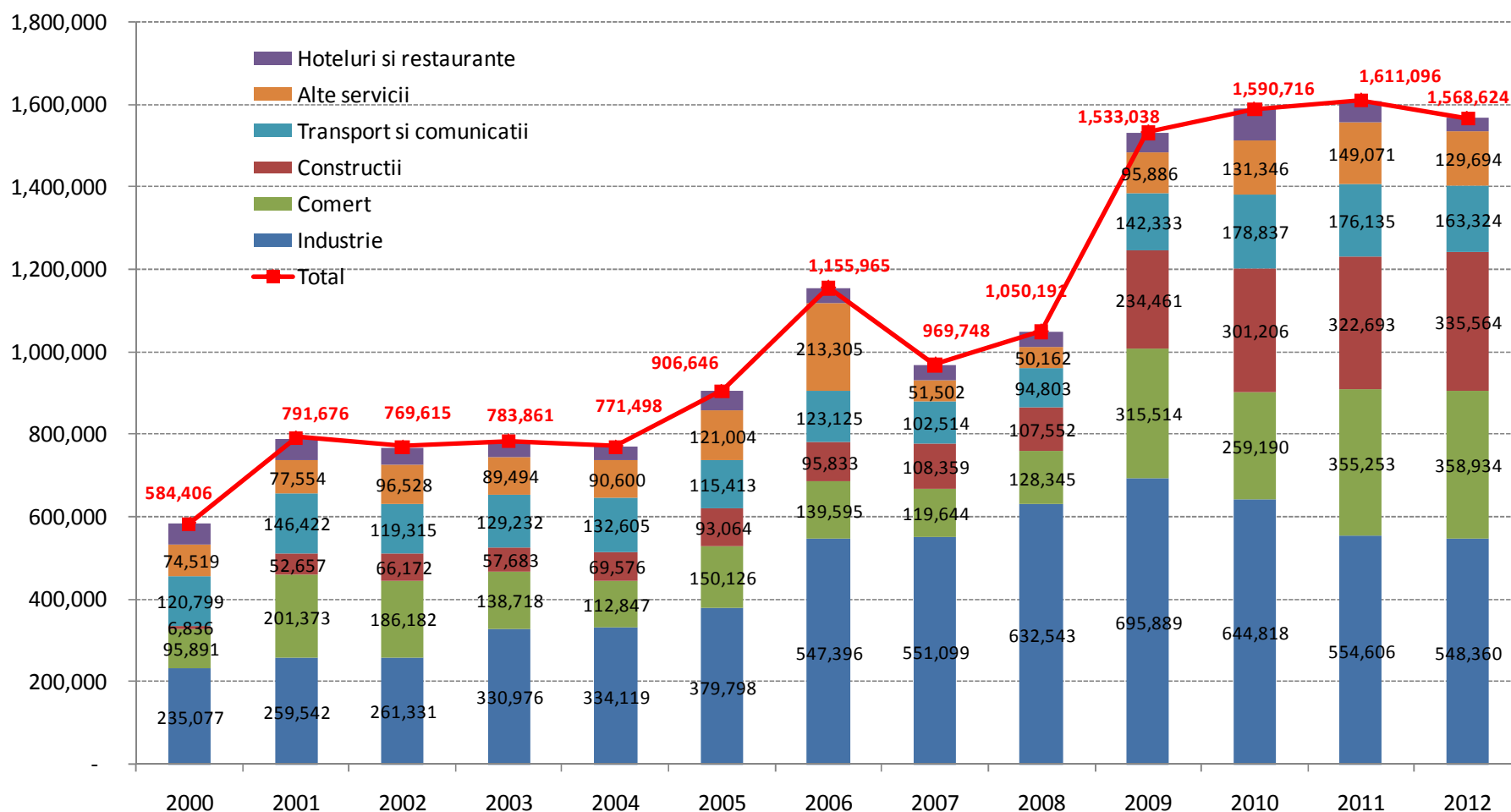
Sursa: Ministerul de Finante

Evoluția veniturilor și cheltuielilor bugetului de asigurări sociale de stat în condițiile reducerii CAS la angajator cu 5 pp. (mld. lei)

Sursa: Ministerul de Finanțe, Consiliul Fiscal

Evolutia muncii "la negru"* si a intreprinzatorilor individuali neinregistrati** (numar persoane)

*Salariati si patroni din sectorul institutional Societati nefinanciare (S11).

**Din sectorul institutional Gospodariile populatiei (S14).

Sursa: Consiliul Fiscal, INSSE

Top munca "la negru"* si intreprinzatori individuali neinregistrati pe sectoare CAEN (numar persoane, 2012)**

Coduri CAEN	Numar persoane	% din total
TOTAL	1,568,624	27.7%
41 Constructii de cladiri	327,164	66.2%
47 Comert cu amanuntul, cu exceptia autovehiculelor si motocicletelor	316,967	37.5%
49 Transporturi terestre si transporturi prin conducte	143,371	40.6%
14 Fabricarea articolelor de imbracaminte	111,670	39.6%
96 Alte activitati de servicii	55,085	50.0%
33 Repararea, intretinerea si instalarea masinilor si echipamentelor	50,357	63.6%
25 Industria constructiilor metalice si a produselor din metal, exclusiv masini, etc	45,345	35.2%
45 Comert cu ridicata si cu amanuntul, intretinerea si repararea autovehiculelor	36,650	29.4%
24 Industria metalurgica	35,698	50.6%
27 Fabricarea echipamentelor electrice	30,529	44.9%
10 Industria alimentara	28,348	14.4%
16 Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn si pluta	28,007	32.5%
13 Fabricarea produselor textile	27,741	48.1%
56 Restaurante si alte activitati de servicii de alimentatie	26,061	17.8%
23 Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	23,369	36.4%
35 Productia si furnizarea de energie electrica si termica, gaze, apa calda si abur	23,148	20.7%
31 Fabricarea de mobila	21,848	24.9%
15 Tabacirea si finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj si marochinarie	21,674	24.5%
30 Fabricarea altor mijloace de transport	15,772	36.6%
26 Fabricarea calculatoarelor si a produselor electronice si optice	14,126	35.0%
63 Activitati de servicii informatice	13,552	60.3%
28 Fabricarea de masini, utilaje si echipamente n.c.a.	13,129	19.1%
02 Silvicultura si exploatare forestiera	12,365	23.0%
05 Extractia carbunelui superior si inferior	11,987	52.5%
85 Invatamant	10,490	35.9%

Tratament fiscal diferit pentru diverse forme de venit

TIP VENIT	TOTAL COST/VENIT	NET	VARIAȚIE
Contract Individual Muncă	2.000	1.095	
Persoane fizice autorizate/libere	2.000	1.587/1.344	+44%/+23%
Avocați	2.000	1.419	+29%
Drepturi autor	2.000	1.744/1.670	+59%
Convenții civile	2.000	1.587/1.519	+45%/38%
Chirii	2.000	1.760/1.690	+54%
Câștiguri capital	2.000	1.680/1.587	+53%/+45%

Sursa: www.birisgoran.ro

	Nr persoane/nr contracte inregistrate (2012)
PFA active, nr persoane (2013)	348,159
Profesii libere, nr persoane	230,746
Drepturi de autor, nr persoane	133,715
Chirii, nr contracte	347,698

Sursa: Ministerul de Finante, ONRC

Solutii de spargere a cercului vicios

- reformarea sistemului de contributii sociale - principiului tratamentului echitabil al contribuabililor indiferent de forma de venit pe care o inregistreaza
- formularea si implementarea unei strategii pe termen mediu de reechilibrare financiar a bugetelor de asigurari sociale, în special a bugetului de pensii – reducerea muncii la negru si stimularea crearii de noi locuri de munca
- Regandirea contractului social – beneficiile sociale trebuie regandite
- Regandirea politicilor demografice.